

PÅ HVILKEN MÅTE KAN VEILEDNING SOM METODE BIDRA TIL UTVIKLING AV EN FORSKENDE TILNÆRMING TIL EGEN PRAKSIS?

Kristin Solli Schøien

Førsteamanuensis

Eva Augestad Wikstøl

Førstelektorkandidat

**Institutt for pedagogikk, HSN,
Porsgrunn**

KONTEKST

KONTEKSTEN

Veilederutdanning:
Studiet «Innføring i praktisk veiledning»
(15 stp), 2016-2017, HSN, Porsgrunn

Studiet rekrutterer fra pedagogyrker og yrker innen helse - og sosialfag.

A work in progress!

MÅL: Videreutvikle veilederutdanningen – kvalitet i utdanningen – kvalifiserte veiledere

EKSAMENSOPPGAVE

«Skriv en individuell fagtekst med utgangspunkt i egen utvikling som veileder. **Teksten skal bygge på analyse av individuelle refleksjonslogger og gruppelogger.** Velg et veiledningsfaglig fokus i egen utvikling som veileder og formuler en problemstilling. Problemstillingen skal drøftes i lys av analyse av loggene og relevant teori.»

HVA ER UTFORDRINGEN?

Erfaring:

Vi har ikke hatt tilstrekkelig fokus på opplæring i loggskrivning og betydningen av en forskende tilnærming til veiledning i de ulike posisjonene i veiledning:

veileder – veisøker – observatør

Justert problemstilling:

Med utgangspunkt i veiledning som en læringsarena:

På hvilken måte kan en forskende tilnærming til veiledning i de ulike posisjonene veileder, veisøker og observatør, med loggskrivning som metode, bidra i studentenes læringsprosess mot å bli veiledere?

MULIGHETEN: TRE POSISJONER I PRAKSIS

Å utføre praksis

Å observere praksis

Å være utsatt for praksis

Lockyer, J. & Sargeant, J. (2013). Implementing multiscourse feedback. I D. Boud & E. Molloy (red.), *Feedback in higher and professional education. Understanding it and doing it well*, 1-10. London & New York: Routledge.

Schøien, K. S. (2011). *Hvordan øve hellige handlinger, - en profesjonsdidaktisk studie av øving av muntlige ferdigheter innenfor en norsk presteutdanning*. Åbo: Åbo Akademis Förlag

Skjervheim, H. (2002). *Mennesket*. Oslo: Universitetsforlaget.

HVORFOR LOGG?

For studentene

Loggføring bidrar til bevisstgjøring av egen refleksjon over praksis i veiledningen (Bjørndal 2002).

Loggføringen gir tilgang til refleksjon i tre ulike posisjoner i praksis.

Systematisk loggføring i tre posisjoner (individuelle logger) + gruppelogg og observasjon av veiledning gir tykke beskrivelser (Geertz 1973) som utgangspunkt for studentenes metarefleksjon.

Gir studentene tilgang til sin egen utvikling/læringshistorie.

Bjørndal, C. R. P. (2002). *Det vurderende øyet. Observasjon, vurdering og utvikling i undervisning og veiledning*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Lockyer, J. & Sargeant, J. (2013). Implementing multisource feedback. I D. Boud & E. Molloy (red.), *Feedback in higher and professional education. Understanding it and doing it well*, 1-10. London & New York: Routledge.

Geertz, C. (1973) Thick description: toward an interpretive theory of culture, in: *The interpretation of cultures: selected essays*. New-York/N.Y./USA etc.: Basic Books, pp. 3-30

HVORFOR LOGG?

Som forskningsmateriale

Hva kan vi få tak i gjennom skriftlige refleksjonslogger?

Utvikler forskerens kunnskap om praktikers praksiskunnskap (Yinger & Clark 1981; Alexandersson 1994; Dysthe, Hertzberg & Løkensgard Hoel 2010; Schön 1987; Tiller 2004).

Gir forskeren tilgang til menneskers refleksjoner over egne erfaringer (van Manen 1990)

Alexandersson, M. (1994). Fördjupad reflektion bland lärare - för ökat lärande. I Madsen, T. (red.), *Lärares lärande. Från fortbildning till en lärande arbetsorganisation* (s. 157-173). Lund: Studentlitteratur.

Dysthe, O., Hertzberg, F. & Løkensgard Holen, T. (2010). *Skrive for å lære*. Oslo: Abstrakt.

Schön, D. A. (1987). *Educating the reflective practitioner. Toward a new design for teaching and learning in the professions*. San Francisco: Jossey-Bass.

Tiller, T. (2004). *Aksjonsforskning. I skole og utdanning*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Van Manen, M. (1990). *Researching Lived Experience. Human Science for an Action Sensitive Pedagogy*. New York: State University Press.

KVALITET I VEILEDNING

Veiledning - komplekst fenomen; utfordrende å vurdere kvaliteten

9 empiriske anbefalinger;

Metakommunikasjon –anbefaling 1, som griper inn i de øvrige anbefalingene

Bjørndal, C.R.P. (2011). Hva er kvalitet i veiledning? I Karlsen, T.J. (red.). *Veiledning under nye vilkår. Skapende prosesser i møtet mellom veileder og veisøker*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Bjørndal, C.R.P. (2009). Hvordan forbedre veiledningsamtalen? Ni empirisk funderte anbefalinger. I: Brekke & Søndena (red.). *Veiledningskvalitet*. Oslo: Universitetsforlaget.

HVA MANGLER?

Fokus på hva vi lærer om veiledning i de tre posisjonene:

- hva lærer vi om veiledning fra den som er utsatt for veiledningen?
- hva lærer vi om veiledning i veilederposisjonen?
- hva lærer vi om veiledning i observatørrollen?
- hva lærer vi om å observere når vi er i observatørrollen?

SKAL VI TEGNE MODELLEN «VÅR», TA BILDE OG LEGGE DEN INN HER?

HVA HAR VI GJORT ANNERLEDES NÅ?

Større fokus på loggskrivning:

- Eksempler fra loggbok – og føringer om hvordan loggbok skal skrives
- Videreutviklet mal for individuell logg og gruppelogg
 - Gruppeloggen legger føringer for 3 Time out

Konkret arbeid med antakelser:

- Antakelser om veiledning
- Antakelser om: Hvem er jeg som veileder?

GRUPPELOGG

- Skrives på bakgrunn av en felles refleksjonsrunde til slutt, rett etter veiledningen.
- Målet er å dokumentere gruppas umiddelbare erfaring / opplevelse av veiledningen.
- Observatør har ansvar for at det blir gjennomført 2 time-out, alle har ansvar for å bidra
- – det handler ikke om å bli enige – noter ned det dere har ulik oppfatning av også, og drøft det i gruppa.
- Trenger dere flere stikkord: føy til. Målet er at det skal være relevant for deres gruppe

INDIVIDUELL LOGG

- Skrives rett etter veiledningen.
- Begynn med å beskrive den umiddelbare opplevelsen/ erfaringen av veiledningen i din rolle.
- Målet er å skrive for å *huske selv*, skrive for å feste erfaringen i bevisstheten: viktig at det er umiddelbart – det handler om å beskrive følelsen/ erfaringen.
- Bruk de ulike stikkordene for å huske ulike sider ved veiledningen.
- Noen av stikkordene vil være mer relevante enn andre – avhengig av hvilken rolle du har hatt i veiledningen.
- De to siste punktene kan være mer aktuelle når du bearbeider loggene

Refleksjon etter veiledning: Individuell logg

Egen rolle:

Eget fokus:

Beskrivelse/ erfaring:

Framdrift

Utfordringer

Vendepunkter

Begrensninger

Kommunikasjon:

Relasjon og innhold

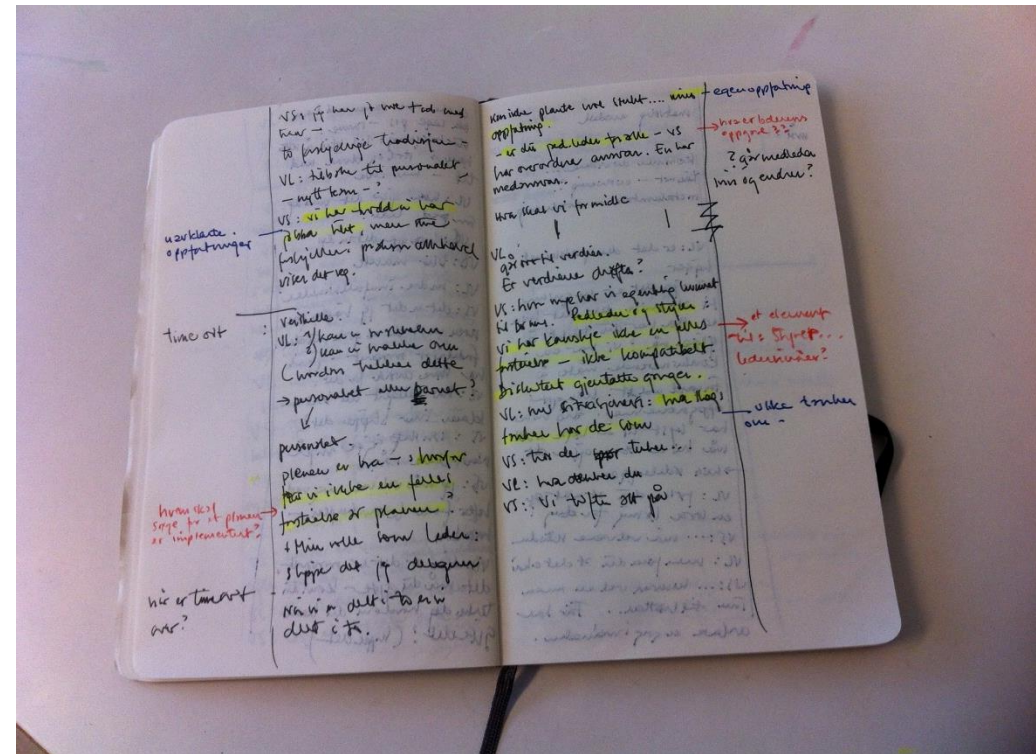
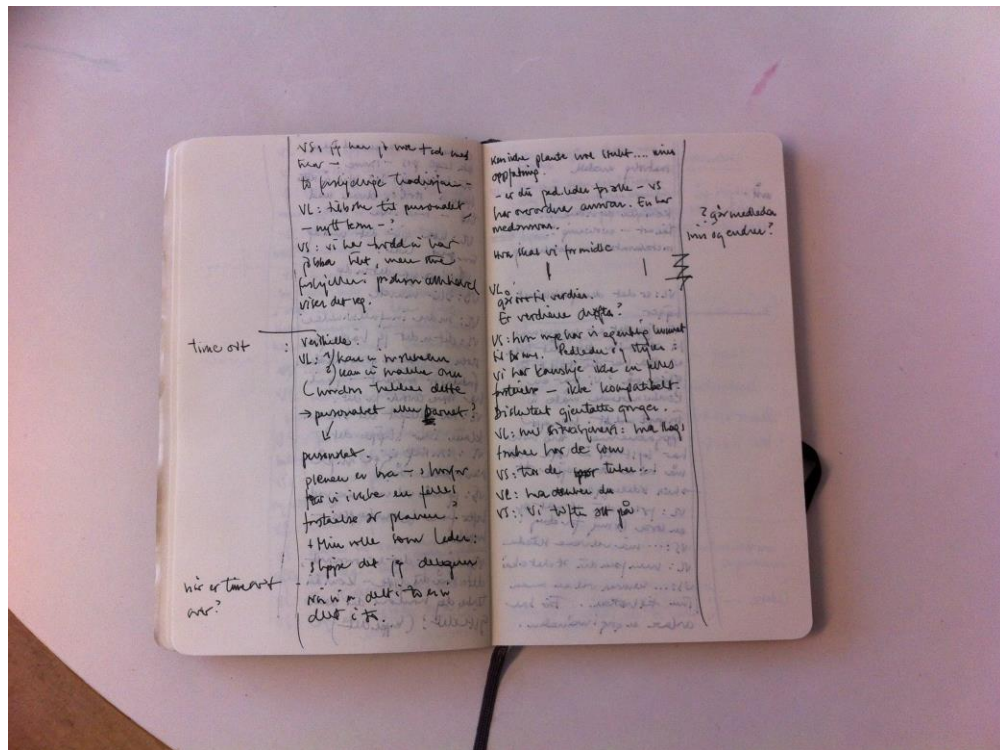
Kognisjon og intuisjon

Bruk av redskaper

Læringsutbytte

Refleksjoner knyttet til teori

BILDE AV LOGGBOK

METODE: DATAMATERIALET

Tverrsnitt:

Individuelle logger fra 3 informanter i samme nettverksgruppe fra 10 veiledningssamtaler – fra de ulike posisjonene i veiledning: vl – vs – o i perioden sept-des 2016

Gruppelogger fra nettverksgruppen

Referat fra 4 veiledningssamtaler

Skisser til fagtekst fra de samme 3 informantene, januar 2017

Bredde:

Skisse til fagtekst fra 12 informanter

Fagtekst fra x informanter

Tilleggsdata:

Maler til logger

Skriveramme for skisse til fagtekst

METODE: ANALYSE

ANALYSEARBEID SÅ LANGT

Analyse av individuelle logger og gruppe logger:

Det er utarbeidet en oversikt hvor logger fra hver samtale er samlet, slik at vi får tilgang til en tykk beskrivelse.

Skissene til fagtekst fra nettverksgruppen supplerer loggene.

Datamaterialet er kodet tematisk.

ANAYSE SOM GJENSTÅR

Breddematerialet er ikke analysert

PUBLISERING

Skrive en fagartikkel

FACE VALUE

Analysen vil presenteres for nettverksgruppen med muligheter for tilbakemeldinger før publisering

FORELØPIGE FORSKNINGSSPØRSMÅL

- ❖ Hvilke spor av refleksjon om veiledning og veilederrollen finner vi i logger fra de tre posisjonene i veiledning?
- ❖ På hvilke måter blir veisøkerrollen og observatørrollen gjenstand for refleksjon i loggene?
- ❖ Hvordan beskrives metarefleksjonen i de pålagte time outer?
- ❖ På hvilke måter benyttes de ulike punktene i mal for individuell logg i loggskrivningen?
- ❖ Hvilken sammenheng er det mellom loggene og skisse til fagtekst?
- ❖ SPØRSMÅL KNYTTET TIL FAGTEKSTENE UTARBEIDES SENERE

FORELØPIGE RESULTATER OG SITATER

VI FINNER AT LOGGENE GIR TILGANG TIL:

- ❖ Refleksjoner om veiledning og veilederrollen i alle tre posisjonene
- ❖ Refleksjoner om hvordan det oppleves å være veisøker
- ❖ Refleksjoner om observatørrollen
- ❖ Punktene fra mal for individuell logg brukes i utstrakt grad - gir oss et grunnlag for å vurdere malen

UTVALGTE TEMAER / FUNN:

- ❖ Utvikling av metarefleksjon i Time out
- ❖ Utvikling av observatørrollen
- ❖ Å lære om veiledning i observatørrollen
- ❖ Å lære om veiledning i veisøkerrollen
- ❖ Forholdet mellom logger og skisse til fagtekst – studentenes faglige fokus

UTVIKLING AV METAREFLEKSJON I TIME OUT

- Å holde seg til metarefleksjon i time out synes vanskelig i starten
- Time out sklir over i veiledning
- Usikkerhet rundt hva metasamtalen skal inneholde

«Blir fort til en gruppediskusjon når vi går i time out» (Inger,2,o)

«Vi tar en time out og har en metarefleksjone som går over til å bli en gruppeveiledning av veisøker» (Ida,2,o)

«.. metarefleksjonen skal handle om de observasjonene de gjør, og ikke rådgivning til veileder (i alle fall ikke mot veisøker). Metarefleksjon er samtale om samtalen»

(Iris,2,vs)

UTVIKLING AV OBSERVATØRROLLEN

- Å bli observert kan være sårbart, særlig hvis observatørens tilbakemeldinger inneholder vurderinger.
- Å utvikle observatørrollen er komplekst

«Kjenner et indre stress ved å bli «vurdert». Tenker de negativt om meg – tenker jeg negativt om dem når de snakker?» (Iris,2,vl)

«Det er vanskelig å skulle observere både innhold i samtale og veileder. Jeg mister oversikt» (Inger,2,o)

«Jeg blir for aktiv – bli mer obs og verdinøytral» (Inger,3,o)

«Positiv opplevelse av observatørrollen. Fint å ha fokus på veileder. Gir nye inntrykk. Det er vanskelig å ikke rådgi. Ser nå bedre hvordan man kan bruke metakommunikasjonen» (Inger,7,o)

Å LÆRE OM VEILEDNING I OBSERVATØRROLLEN

«Veileder spot on i forhold til å fange opp essensen i samtalen (gruer meg da, siden jeg ikke er så flink)»

(Iris,1,o)

«Stort utbytte. Interessant å se hvordan man kan stille annerledes spørsmål»

(Ida,5,o)

«Vanskelig å veilede på et veiledningsgrunnlag som ikke er tydelig for veileder og veisøker. Viktig med felles forståelse. (..) Gode oppsummeringer av veileder. Tenker dette er viktig – en måte å forklare egen tolkning og stake ut en kurs før man stiller nytt spørsmål til veisøker»

(Inger,9,o)

Å LÆRE OM VEILEDNING I VEISØKERROLLEN

Eksempel:

Erfaringer med rammens betydning for veiledningssamtalen

«Mange grupper i samme rom – kort avstand – blir usikker på hva andre overhører. Viktig å ta hensyn til dersom sensitive tema blir tatt opp? Er veisøker komfortabel – rammer og kontekst. Vanskelig å høre hva som blir sagt – vanskelig å fokusere. Ser at veileder blir forstyrret.

Bruk av redskaper: Kanskje nærhet og avstand? Ikke som verktøy, men rammene krever nærhet. Ble nesten for nærme – nesten intimt. Kommer veldig nærme til veiledningsgruppa i studiet – viktig med tillit og kontrakt. Tørre å stole på at alt blir mellom oss.» (Iris,3,vs)

FORHOLDET MELLOM LOGGER OG SKISSE TIL FAGTEKST – STUDENTENES FAGLIG FOKUS

- Det er en tydelig sammenheng mellom loggene og skissene
- Sammenhengen er også eksplisitt beskrevet i skissene
- Dette gir grunn til å tro at fokus på loggskrivningen gir studentene en tydeligere tilgang til egen læringsprosess – og kan sees som en forskende tilnærming til egen praksis

NOEN EKSEMPLER FØLGER

UTDRAG FRA SKISSER (1)

Hovedutfordringen min som veileder er tydelig å se når jeg leser **loggboken** min. Dette er spesielt i begynnelsen av studiet, men jeg ser det og merker det mer eller mindre ennå. Jeg bruker mye tid og ikke minst energi på å lure på hva den andre tenker om veiledningen min, og til dels meg. Det er gjennomgående hvor usikker og utrygg jeg har vært i rollen som veileder, spesielt innledningsvis. Vi har hatt noe teori om maktfordeling i veiledning, og jeg er nysgjerrig på hvordan maktfordelingen i veiledningen blir dersom usikkerheten og utryggheten min som veileder lar makten komme over på VSs side? Har det da noe å si?

(.....)

Problemstilling: «fake it untill you make it: hvordan kan du som uerfaren og usikker veileder gi inntrykk av at du er trygg i rollen og gi veisøker god veiledning?

Eventuelt: hvordan kan du «fake it untill you make it» i veiledning? Med vinkling på hvordan jeg har måttet innarbeide verktøy som kjennes unaturlige ut for å bli profesjonell i veiledningen frem til de blir en del av måten jeg veileder på. Dvs hvordan bruken av verktøyene blir mekaniske frem til de blir «normale».

Bevisst

ubevisst

(Iris)

UTDRAG FRA SKISSER (2)

Etter å ha lest igjennom **loggene**, ser jeg at jeg gjentatte ganger minner meg selv på 10 sekunders-reglen og at jeg må bli bedre på å lytte. Jeg kommer til å lese **loggene** flere ganger får å holde en rød tråd igjennom oppgavetekst min.

Grappa har som mål å få til seks **logger** som veileder. I dag har jeg fire **logger** som veileder, åtte **logger** som observatør og fire **logger** som veisøker. Totalt 16 gruppeveilednings**logger**.

(Ida)

Hvordan har jeg som veileder endret min måte å lytte på gjennom denne læringsprosessen?
(....)

Loggene skal analyseres ved gjennomlesning med fokus på min rolle som veileder. De fem **loggene** som veileder blir utgangspunktet. Har en tanke om å utarbeide et skjema hvor jeg registrerer temaer som dukker opp i veiledningen i et skjema, og så se hvilke tema som dukker opp og hvordan de kan sees i lys av min læringsprosess.

(Inger)

MULIGE KONKLUSJONER OG FORTSATTE SPØRSMÅL

Hva ser informantene i sine logger, som vi ikke ser?

På hvilke måter kan vi videreutvikle arbeidet med loggføring?

På hvilke måter kan vi videreutvikle en forskende tilnærming til egen praksis?

Hvilken betydning får det vi ser så langt?

Behov for en tydeligere opplæring i metasamtalen og observatørrollen.